

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Poliittinen osasto
POL-10

LÄHETE

HELM612-13

16.03.2012

Ulkoasiainvaliokunta

Viite **UTP 5/2012 vp**

Asia
Naton ajankohtaiset aiheet

Valiokunnalle lähetetään oheisena perustuslain 97§:n nojalla muistio koskien Naton ajankohtaisia aiheita.

Yksikön päällikkö

Outi Holopainen

Muistio on laadittu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa.

UTP 5/2012 vp

NATO; AJANKOHTAISTA

Tapaamiset, kokoukset

Ulkoministeri Tuomiojan tapaaminen Naton pääsihteeri Fogh Rasmussenin kanssa 23.1.2012

Ulkoministeri Tuomioja tapasi Naton pääsihteeri Fogh Rasmussenin 23.1. Tapaamisessa UMI Tuomioja selosti Afganistan –selonteon linjauksia, osallistumistamme kansainväliseen kriisinhallintaan sekä viittasi meneillään olevaan puolustusvoimauudistukseen. Pääsihteeri Fogh Rasmussen kiitti Suomea kontribuutiosta Nato-johtoiisiin operaatioihin sekä totesi Naton arvostavan yhteistyötä Suomen kanssa. Lisäksi Fogh Rasmussen kertoi Naton Chicagon huippukokousvalmisteluista; kokouksen yhteydessä tullaan järjestämään kokous ISAF-formaatissa, johon Suomikin tulee osallistumaan.

Naton epävirallinen puolustusministerikokous 2.-3.2.2012

Kokouksen päähuomio oli Chicagon huippukokouksen asiakysymysten valmistelussa kuten Smart Defencessä sekä ohjuspuolustuksessa. Kokouksen yhteydessä järjestettiin kokoukset ISAF- ja KFOR- kokoonpanossa sekä Northern Groupin kokous, joihin Suomi osallistui puolustusministerin johdolla. Em. kokouksista on raportoitu erikseen. 19.4. järjestetään Naton yhdistetty ulko- ja puolustusministereiden kokous. Kumppaneiden kutsumisesta ei ole vielä päätöstä.

Naton huippukokous Chicagossa 20.-21.5.2012

Naton huippukokous järjestetään 20.-21.5.2012 Chicagossa. Huippukokous keskittyy kolmeen teemaan joita ovat sitoutuminen Afganistanin tukemiseen, sotilaallisten suorituskykyjen ja kapasiteetin kehittäminen, sekä Naton kumppanuuksien vahvistaminen. Huippukokouksen yhteydessä järjestetään kokous Naton ISAF –operaatioon osallistuvien maiden kokoonpanossa, johon myös Suomi osallistuu. Muiden, kuten Nato-Venäjä -neuvoston huippukokouksen järjestäminen on vielä epävarmaa.

Ajankohtaista Natossa

Ohjuspuolustus

Ohjuspuolustuksen osalta Chicagossa tavoitteena on todeta Naton strategisen ohjuspuolustuskyvyn väliaikaisen kyvyn saavuttaminen. Nato päätti Lissabonin huippukokouksessa (marraskuu 2010) luoda Naton eurooppalaisten jäsenmaiden väestöjä, alueita ja joukkoja

ballistisilta ohjuksilta suojaavan strategisen ohjuspuolustuskyvyn. Strategisen ohjuspuolustuskyvyn rakentaminen näyttää etenevän aikataulun mukaisesti, koska sen perustana olevan Yhdysvaltojen kansallisen ohjuspuolustusjärjestelmän Eurooppaan sijoitettavien osien kehittäminen on edennyt.

Smart Defence

Sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisen osalta keskustelua käydään pääsihteerin lanseeraaman ns. Smart Defence –käsitteen pohjalta. Nato haluaa vahvistaa, että liittokunta pystyy jatkossakin puolustamaan sen väestöä ja maa-alueita, sekä vastaamaan ns. uusiin uhkiin. Smart Defence – lähestymistavassa on kolme komponenttia: priorisoinnit, erikoistuminen ja monikansalliset hankkeet. Naton yhteisessä puolustussuunnitteluprosessissa on jo vuosikymmenet kehitetty jäsenmaiden puolustusvoimia koordinoitusti näistä näkökohdista. Talouskriisin myötä monikansallisen yhteistyön merkitys on kuitenkin korostunut entisestään. Chicagossa on tarkoitus vakiinnuttaa Smart Defence liittokunnan johtavaksi toimintaperiaatteeksi.

Naton kumppanuudet

Naton huhtikuussa 2011 hyväksymän kumppanuusuudistuksen toimeenpano on parhaillaan käynnissä. Uudistuksen myötä Nato yhdenmukaistaa kumppanuusohjelmiaan (EAPC, Välimeren dialogi, Istanbulin yhteistyöaloite), kehittää globaaleja kumppanuuksia Euroopan ulkopuolisten maiden kanssa ja pyrkii lisäämään yhteistyötä vaihtelevissa kokoonpanoissa. Lisäksi hyväksyttiin uusi poliittis-sotilaallinen puiteasiakirja (PMF), joka määrittää Nato-johtoisiin operaatioihin osallistuvien kumppanien aseman.

Suomi on tyytyväinen kumppanuusuudistukseen. PMF:ssä vahvistetaan Suomen johdonmukaisesti ajama tarve parantaa operaatioihin osallistuvien kumppanimaiden vaikutusmahdollisuuksia. Lisäksi Suomi on ajanut ns. joustavien formaattien käyttöönottoa eli kokousten järjestämistä 28+n kokoonpanoissa.

Naton operaatiot

Natolla on neljä käynnissä olevaa operaatiota. Afganistanin ISAF -operaation suunnitellaan päättyvän turvallisuusvastuunsiirron myötä vuoden 2014 lopussa ja Naton huippukokoukseen mennessä pyritään saamaan sopimus ISAF-operaatiota seuraavasta missiosta. Kosovon KFOR – operaation osalta operaation vahvuuden vähentäminen on aloitettu, mutta siirtyminen vähennysten seuraavaan vaiheeseen on viivästynyt johtuen Kosovon tilanteesta. Merirosvouden vastainen Ocean Shield –operaatio toimii Afrikan sarven rannikolla ja Adeninlahdella, ja operaatio tekee yhteistyötä EU:n Atalanta –operaation kanssa. Välimerellä toimiva terrorisminvastainen Active Endeavour – operaatio on Naton ainoa 5 artiklaan pohjautuva operaatio. Operaatio käynnistettiin Yhdysvaltain vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen, ja operaatioon ovat Naton kumppanimaista osallistuneet mm. Venäjä ja Ukraina.

EU-Nato –suhteet

Naton pääsihteerin Rasmussen on pitänyt Naton ja EU:n välisen yhteistyön kehittämistä yhtenä prioriteettinaan. Lissabonin huippukokouksessa Naton uuteen strategiseen konseptiin kirjattiin vahva sitoutuminen Naton ja EU:n välisen yhteistyön syventämiseen, mutta konseptin edistyksellistä tekstiä ei ole kuitenkaan saatu käytäntöön Turkin voimakkaasta vastustuksesta johtuen. EU-Nato -suhteiden vahvistamisen esteenä on edelleen Turkki-Kypros –problematiikka, mikä aiheuttaa haasteita käytännön yhteistyölle ja rajoittaa poliittista vuoropuhelua.

Järjestöjen yhteistyölle on ajankohtaista suorituskykyjen jakaminen ja yhteiskäyttö, mikä EU:n puolella tunnetaan nimellä Pooling and Sharing ja Naton puolella puhutaan Smart Defence:stä, johon sisältyvät monikansalliset MNA -hanke-esitykset (*Multinational Approaches*). Näitä työkokonaisuuksia on koordinoitu, jotta ne tukisivat toisiaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Nato-Venäjä -suhteet

Naton ja Venäjän välisten suhteiden uudelleenlämmittäminen käynnistyi Naton Lissabonin huippukokouksessa syksyllä 2010, kun Nato ja Venäjä sopivat yhteistyöstä ohjuspuolustuksessa. Yhteistyön eteenpäin vieminen on kuitenkin osoittautunut hankalaksi; Venäjä katsoo että yhteistyön tuloksena tulisi olla yksi yhteinen järjestelmä, jossa vastuut on jaettu sektoreittain kun taas Nato katsoo, että kyseessä on kaksi erillistä järjestelmää. Lisäksi Venäjä on vaatinut oikeudellisia takuita siitä, että Naton järjestelmä ei ole suunnattu Venäjää vastaan, sekä oikeutta vaikuttaa Naton järjestelmän maantieteelliseen sijoitteluun, mitä Nato ei puolestaan voi hyväksyä.

Toimivia yhteistyöalueita ovat mm. terrorismintorjunta, huumeidentorjunta ja kauttakuljetukset Afganistaniin. Uusistakin yhteistyöaloista on käyty keskustelua; Venäjä on ehdottanut Natolle merirosvouden vastaisen yhteistyön tiivistämistä.

Kyberpuolustus

Naton uudessa strategisessa konseptissa tuodaan esiin varautuminen uusiin turvallisuusuhkiin, mistä yhtenä esimerkkinä ovat tietoverkkohyökkäykset. Kyberpuolustus on otettu Naton toiminnassa huomioon ja Lissabonin jälkeen Natossa on valmisteltu kyberpuolustusta koskevia asiakirjoja. Lisäksi Naton kansainväliseen sihteeristöön on perustettu uusia uhkia hoitava osasto (*Emerging Security Challenges Division*).

Laajentuminen

Tällä hetkellä Naton laajentumisen suunta on pääasiallisesti Länsi-Balkanilla. Naton jäsenyysohjelmissä on parhaillaan kolme maata: Makedonia, Montenegro sekä Bosnia-Hertsegovina. Chicagon huippukokouksessa ei olla tekemässä laajentumispäätöksiä.